

Mihai Arăpașu

*În memoria copilului descult
File din viața
Patriarhului Teoctist*

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

Cuvânt înainte

În ziua de Bobotează a anului 2009, am început să scriu aceste rânduri din dragostea fiască pe care încă o simt față de Părintele Patriarh, spre a fi folosite și spre aducere-aminte celor care le vor citi, rânduri în care am încercat să evoc o mică parte din amintirile mele despre părintele nostru, Preafericitul Patriarh Teoctist, și despre ctitoria sa, biserica din satul Victoria, comuna Stăuceni, județul Botoșani.

Din voia lui Dumnezeu, la împlinirea a patru ani de când Preafericitul nostru Patriarh a plecat la ceruri, în data de 30 iulie 2011, am reușit să închei aceste însemnări care, publicate acum la Editura Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, sper că vor fi valoroase pentru cei care l-au cunoscut, stimat și iubit pe părintele nostru.

Mihai Arăpașu

Biserica din păpușoi

Ca urmare a Reformei agrare de după Primul Război Mondial (1914-1918), unii țărani din zonă au fost împrăprietăriți, dându-li-se locuri de case pe moșia boierului Filipescu. După cum spun unele acte de împrăprietărire, aceasta s-ar fi întâmplat prin jurul anului 1920. În anii care au urmat, aici s-a întemeiat o mică așezare, numită satul Filipești. În anii comunismului, numele acestui sat a fost schimbat, el fiind denumit Victoria.

Astfel, aici s-au ridicat câteva case, iar gospodarii locului, împreună cu boierul Filipescu, au construit o clopotniță din lemn (lemn donat de boier din pădurea proprie). Această clopotniță s-a construit pe un teren care se afla în mijlocul satului și unde astăzi se înalță semeț mândra biserică ridicată de Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist.

S-a stabilit astfel ca acest pământ să fie al bisericii, alături de el aflându-se un

teren cu aceeași suprafață (respectiv, 30 de ari), care a fost atribuit școlii din sat. Clopotnița a fost construită cu lemn din pădurea boierului și a fost tăbănuită [căptușit cu taban, scândură subțire și lungă (n. red.)] cu scândură de brad, acoperită cu tablă roșie (neagră), având o suprafață de 2,5 m/2,5 m și o înălțime de 4,5 m, cu o cruce de fier forjat în vârf și cu patru gemulețe deschise în cele patru puncte cardinale. În anii următori s-a adus un clopot de aproximativ 70-80 kg, donat de doi gospodari din satul Burlești: Neculai Harabagiu și Mihai Mocănașu. Clopotnița a fost afiliată bisericii din satul Stăuceni, care era păstorită de preotul paroh Ioan Popovici. În acea perioadă, satul Stăuceni făcea parte din comuna Răchiți, iar satul Victoria din comuna Gorbănești.

În acea clopotniță se găsea o singură icoană de 80/60 cm – Icoana Maicii Domnului –, pictată pe lemn de tei, frumos lucrată, având o broderie din tablă, vopsită argintiu în jurul ei, și fiind protejată cu sticlă. Mai exista un sfeșnic mic și podobeale pentru înmormântare. Clopotnița a fost sfințită, primind hramul „Nașterea

Maicii Domnului", la 8 septembrie (probabil de către preotul Ioan Popovici).

Pe atunci era pălimar [paracliser (n.red.)] un gospodar venit de curând în sat – Neculai Hriscu. Oamenii locului, având multe greutăți și fiind puțini la număr, nu au reușit să mai construiască o bisericuță, iar cea clopotniță, fiind bătută de vânt și supusă intemperiilor, se degrada tot mai mult.

În anii următori, satul s-a mai mărit, apărând noi localnici, printre care și Victoria și Niculai Arăpașu, fratele cel mai mare al fostului Patriarh Teoctist, fiul lui Dumitru și al Marghioalei Arăpașu. Aceștia și-au construit o casă din lemn, lipită cu pământ călcat cu picioarele și acoperită cu stuf și paie de secară (1930-1931).

În anul 1932, luna octombrie, ziua 27, Victoria Arăpașu, din voia lui Dumnezeu, aduce pe lume pe cel de-al patrulea copil al lor, Mihai, subsemnatul, pe care îl botează preotul Ioan Popovici în biserica din satul Tocileni, nași fiind Costache și Profira Baltă. Așa a vrut Dumnezeu, ca să aibă cine să vă povestească acestea. Toate datele despre acest sat, cu oamenii

și clopotnița lui, și ceea ce a urmat apoi se pot verifica, dacă va dori cineva să o facă.

Anii au trecut, iar pe când eu aveam vreo 3-4 anișori, îmi amintesc că, mergând prin sat cu pălimarul Niculai Hriscu, ne-am oprit la acea clopotniță, iar acolo am văzut un om în vârstă, care lucra ceva din lemn și scândură. Întrebându-l pe moș Niculai ce se lucrează acolo, acesta mi-a răspuns: „Măi Mihăiță, aici se face biserică, pentru ca să avem unde să ne împărtășim și să nu mai mergem în alt sat”. Atunci nu am priceput cine știe ce din vorbele blajine ale lui moș Niculae, dar le-am spus și altor copii că în mijlocul satului se construiește ceva misterios. Și cu mintea mea zburdalnică de copil neastâmpărat, împreună cu alți câțiva șotioși [poznași (n.red.)] ca și mine (Costică Furnică, Ioan Voiniciuc, Ghiță Zamfirache), fără să știe părinții, am tulit-o prin păpușoi spre clopotniță, fără a întâmpina mari greutăți, având în vedere că erau puține locuințe și nu aveam garduri de sărit. Ajunși acolo, ne-am mirat de lucrarea aceluiași om și l-am rugat să ne spună și nouă ce vrea să însemne ceea ce înalță

el acolo. Meșterul ne-a întrebat cu blândețe care este numele nostru și ne-a lăsat să ne jucăm printre scândurelele ce le tăia el cu ferestrăul. Îl vedeam pe acest moș măsurând și schițând direct pe pământ și socotind în mintea lui ce ar trebui să iasă din osteneala și bunăvoința lui de om credincios și cu frică de Dumnezeu. Așadar, veneam în fiecare zi și ne jucam cu scândurile moșului, privind cu mirare cum se ridica o clădire nu prea înaltă care, din discuția moșului cu pălimarul, reieșea că ar fi trebuit să semene cu o biserică. Și într-adevăr, misterul a fost dezlegat pentru noi, copiii, atunci când a fost gata construcția (1937-1938).

Și ca să știe generația de acum, precum și generațiile care vor veni, acest moș, pe care l-am văzut cu ochii mei lucrând la acel început de așezare bisericească, se numea Niculai Harabagiu, din satul Burlești (locuise câțiva ani și în Victoria). El a fost cel care a donat primul clopot din clopotniță. Construcția la care a trudit (am aflat mai târziu) a fost o capelă anexată clopotniței, cu o lungime de vreo 6 m și o lățime de 4 m, înălțimea având 2 m; ridicată cu grinzi de brad care formau

un pod obișnuit. Acoperișul era înalt de 1,5 m, întreaga clădire având 3,5 m înălțime. Această capelă avea, spre răsărit, formă hexagonală, ce reprezenta forma de altar, iar spre nord era clopotnița, mai înaltă, care îi dădea o formă de turn. Capela avea trei geamuri: câte unul lateral și unul la capătul altarului. Acestea erau confecționate din scândură de brad, având sticlă. Capela a fost construită cu furci [boiandruci (n.red.)] de stejar și tăbănuită cu scândură de brad. Intrarea din clopotniță în capelă avea ușa de brad, dulgherească, cu balamale țigănești forjate, după cum se lucra în acea vreme. Era acoperită cu tablă roșie (neagră), având deasupra, în dreptul altarului, o cruce lucrată frumos la un atelier special.

Nu știu dacă a fost sfințită acea capelă sau dacă, din pricina neglijenței oamenilor sau chiar a preotului paroh, a fost lipsită de aceasta, căci nu există vreun document care să ateste acest lucru. Niculai Harabagiu, după câte știu eu, a construit-o pe cheltuiala lui, îngrijindu-se de ea până a început cel de-al doilea Război Mondial. Astfel au trecut ani mulți

În memoria copilului descult

În acest capitol voi povesti despre copilăria Preafericitului Patriarh Teoctist, așa cum ne-a relatat-o el, în diferite ocazii, când se întâlnea cu noi, cei dragi frații, surorile și nepoții cei mulți ale căror nume nu le uita niciodată, în ciuda numărului destul de mare. O parte din întâmplările pe care le voi evoca le-am auzit de la părinții mei, Niculai și Victoria Arăpașu. De la ei știu că Toderiță era un copil curminte și ascultător, căci la orice treabă ar fi fost pus, nu dădea înapoi. Pentru că era ultimul dintre cei nouă copii, părinții îl trimiteau cu vacile pe imășul satului imăș care se numea „căsoaia” sau pe ogoarele de „la nuci” și în „groapa viei”.

Tătuța și Mămuța aveau băieți mari, așa că aveau și căruță cu cai, car cu boi, vaci și oi, pe care le păștea mai mult Florea, pentru că lui îi plăcea ciobănitul. Vara făcea stâna în câmp și îl lua pe

Toderiță cu el la stână, să-i dea oile la strungă pentru mulș. Peste zi îl trimiteau cu cârlanii la păscut pe câmp. Cum câmpul era plin de pălămidă și rugi, iar pe miriște rămâneau resturi de tulpini de la grâu, Toderiță se zgâria pe picioare și îl trezea noaptea pe Florea să îl ungă cu spumă de pe lapte pentru a putea adormi. În zori, pe la patru dimineața, acesta îl trezea ca să-i dea oile la strungă, pentru ca mai apoi să plece din nou cu cârlanii la păscut. Cu toate acestea, Toderiță nu spunea niciodată că e greu.

Copilăria și-a petrecut-o în ascultare de părinți și de frații lui mai mari, astfel că, văzând acestea, Dumnezeu l-a îndreptat pe calea mănăstirii și a ascultării de Dumnezeu. Modul în care s-a purtat el în copilărie poate fi un model și pentru tinerii de azi, tineri care nu mai au aceleași valori și care sunt ademeniți de ispitele societății zilelor noastre. De mic copil mergea la sfânta biserică cu plăcere, alături de părinții săi, fără să știe că Dumnezeu îl va călăuzi pe acel drum binecuvântat: din Tocileni, spre mănăstirea din codrii Voronei. Mai târziu, din voia Domnului nostru Iisus Hristos,

a fost ales să păstorească în calitate de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române poporul nostru binecredincios. Acest drum al copilului desculț, pornit din acea ogradă plină de animale pe care le ducea la păscut cu mult drag și care era înconjurat de mulți frați și surori, viețuind alături de părinții săi iubiți, Dumitru și Marghioala Arăpașu, a fost unul cu adevărat fascinant pentru mine. Încerc să-l redau cât mai fidel cu putință pentru ca, atât copiii mei, cât și toți cei care vor citi aceste rânduri, să poată învăța iubirea de Dumnezeu, Care este nădejdea noastră cea mare. Școala unde Preafericitul a absolvit cele patru clase îi poartă astăzi cu mândrie numele.

Plecând de aici, din casa părintească, trecând pe lângă biserica în care a fost botezat și în dreptul căreia s-a oprit și a spus o rugăciune, făcându-și semnul Crucii, a pornit spre Vorona, trecând pe podul de la Georgeasca, și a mers vreo doi kilometri pe imaș, după care a mai trecut un pod mare. După încă doi kilometri, a ajuns în Bălușeni, străbătând satul, apoi a urcat pe un deal împădurit, unde exista un schit, locul unde astăzi

se află Mănăstirea Zosin. Aici s-a oprit și s-a închinat, făcând semnul Crucii, pentru că așa învățase de la părinți, și a pornit mai departe, mergând prin acea pădure aproape patru kilometri, după care a ajuns la șoseaua ce merge spre Iași. De aici a mers pe drumul spre satul Cristești, drum lung de vreo 5-6 km. A trecut un pod mare numit Melete, apoi a urcat un deal prin satul Ghilănești, oprindu-se în vârful lui pentru puțină odihnă. De aici a scrutat zarea pentru a găsi acel drum pe care l-a mai străbătut când a fost la Mănăstirea Vorona cu mămuța. Acea mănăstire îi rămăsese în suflet și în gând și voia să ajungă cu orice preț din nou acolo. De aici a pornit pe drumul satului Maici și, după vreo patru kilometri, a intrat în pădurea de la Maici, apoi în pădurea de la Unguroaia, de aici încolo fiind doar pădure. A mai străbătut și pădurea de la Oneaga și, după mulți kilometri a intrat în Pădurea Voronei, o pădure mare care ți se pare că nu se mai termină, pentru că, odată ce ai intrat în ea, nu mai vezi soarele și numai drumul sau cărările te mai scot din acea beznă. Părintele ne-a povestit

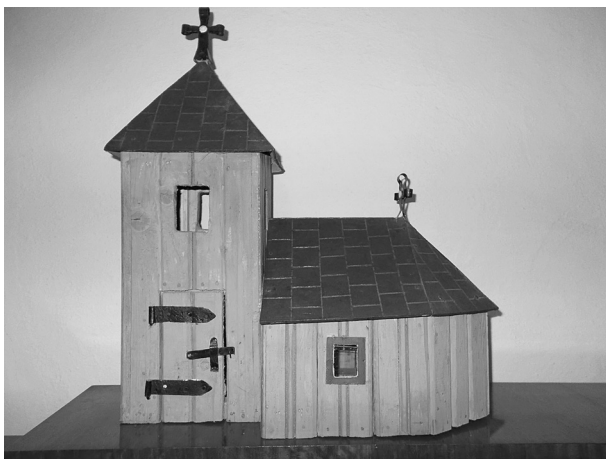

*Fratele Teodor Arăpașu în primii săi ani la
Mănăstirea Vorona*

*Biserica din Victoria, com. Stăuceni,
ctitoria Patriarhului*

*Machete după bisericile vechi din Victoria,
com. Stăuceni*

Casa memorială „Teoctist Arăpașu” din Tocileni

